

Ylitarkastaja Janne Pitkänen
Ylitarkastaja Jussi Laanikari

MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN ASETUS MERIHANHEN METSÄSTYKSEN KIELTÄMISESTÄ METSÄSTYSVUOSINA 2016–2019

Pääasiallinen sisältö

Merihanhen kanta on viime vuosikymmeninä kasvanut saaristossa ja rannikkoseuduilla. Suomessa sisämaapesintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys sisämaassa kannan runsastumisen ja levittäytymisen edistämiseksi. Esitetty metsästyksen kieltäminen perustuu Suomen riistakeskuksen maa- ja metsätalousministeriölle tekemään esitykseen. Esityksellä jatkettaisiin maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (572/2013) metsästysvuosina 2013–2016 voimassa ollutta kolmevuotista rauhoitusta. Alueen raja- ja säilyisi samana.

Asetuksella kiellettäisiin merihanhen metsästys kolmen vuoden määräajaksi metsästysvuosina 2016–2019 elokuun 20 päivästä joulukuun 31 päivään Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärsämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Utajärven ja Vaalan kunnissa. Asetus olisi voimassa 31.7.2019 saakka.

Maa- ja metsätalousministeriö pyrkii tämän asetuksen avulla rajoittamaan sisämaassa pesivään ja levittäytävään merihanhen kantaan kohdistavaa metsästyspainetta niin, että kanta vahvistuisi ja siitä tulisi arvokas riistavara myös sisämaahan.

1 Nykytila

Metsästyslain (615/1993) 20 §:n 1 momentin mukaan metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti ja siten, että riistaeläinkannat eivät vaarannu, luontoa ei tarpeettomasti vahingoiteta, riistakantaa ei vaaranneta eikä eläimille tuoteta tarpeetonta kärsimystä. Metsästyslain järjestelmässä riistaeläinlajien metsästämistä rajoitetaan ensisijaisesti metsästyslain 37 §:n nojalla valtioneuvoston asetuksella säädetyllä vuosittaisella yleisellä rauhoitusajalla. Metsästysasetuksen (666/1993) 24 §:n 1 momentin 16 kohdassa on säädetty merihanhen yleinen rauhoitusaika 1.1.–20.8. kello 12.00 saakka. Lisäksi metsästyslain 38 §:ssä on säädetty maa- ja metsätalousministeriölle toimivalta kieltää tai rajoittaa metsästys tilapäisesti enintään kolmen vuoden määräajaksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

Merihanhen metsästystä säätelee myös Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2009/147/EY luonnonvaraisten lintujen suojelusta, jäljempänä lintudirektiivi. Merihanhi *Anser anser* kuuluu lintudirektiivin 1 artiklassa tarkoitettuihin lajeihin ja liitteen II A-osan lajeihin. Lintudirektiivin 2 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet 1 artiklassa tarkoitettujen lintulajien kantojen ylläpitämiseksi sellaisella tasolla, joka vastaa erityisesti ekologisia, tieteellisiä ja sivistyksellisiä vaatimuksia ottaen huomioon taloudelliset ja virkistykseen liittyvät vaatimukset, taikka näiden kantojen mukauttamiseksi tähän tasoon. Lintudirektiivin 7 artiklan mukaan liitteessä II lueteltujen lajien kantojen koon, maantieteellisen levinneisyyden ja lisääntymisnopeuden takia koko yhteisössä niitä voidaan metsästä kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Liitteessä II olevassa A-osassa lueteltuja lajeja saa metsästä koko yhteisön alueella. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että lajien metsästys ei vaaranna suojelutoimenpiteitä niiden levinneisyysalueella. Edelleen 7 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, että metsästys harjoitettuna voimassa olevien kansallisten toimenpiteiden mukaisesti vastaa kyseisten lintulajien järkevän hyödyntämisen ja ekologisesti

tasapainoisen sääntelyn periaatteita ja että tämä käytäntö näiden lajien ja etenkin muuttavien lajien kantojen osalta on sopusoinnussa 2 artiklasta seuraavien toimenpiteiden kanssa.

Riistahallintouudistuksen yhteydessä 1.3.2011 voimaan tullessa metsästyslain 38 §:n muutoksessa metsästyskiellon tai -rajoituksen asettamisen toimivalta siirrettiin maa- ja metsätalousministeriölle. Voimassa olevan metsästyslain 38 §:n 1 momentin mukaan, jos riistaeläinlajin kanta vaarantuu sen esiintymisalueella tai osalla esiintymisaluetta, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästys kieltää tai rajoittaa sitä. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa rajataan alue, jolla kieltö tai rajoitus on voimassa. Kielto tai rajoitus voidaan antaa enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Kielto tai rajoitus voi tulla voimaan aikaisintaan kahden viikon kuluttua asetuksen antamisesta. Maa- ja metsätalousministeriön on kuultava ennen asetuksen antamista Suomen riistakeskusta sekä niitä riistanhoitoyhdistyksiä, joiden toiminta-alueella kieltö tai rajoitus koskee. Metsästyslain 38 §:n 2 momentin mukaan, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi, kieltö tai rajoitus tulee kumota ennen määräajan päättymistä.

Kieltö tai rajoitus voidaan asettaa joustavasti ympäri vuoden kuitenkin niin, että maa- ja metsätalousministeriön asetus, jossa kieltö tai rajoitus säädetään, on annettava viimeistään kahta viikkoa ennen kiellon tai rajoituksen alkamista. Kysymyksessä on siten erityisesti vuosittaisten kannanvaihteluiden perusteella tapahtuvan tilapäisen metsästyksen sääntelyn mahdollistamiseksi säädetty toimivalta, jota korostaa toisaalta velvoite kumota kieltö tai rajoitus ennen määräajan päättymistä, jos riistaeläinkanta voimistuu elinvoimaiseksi. Käytännössä alueelliset rajaukset tulee toteuttaa selkeästi siten, ettei niiden alueellisesta ulottuvuudesta synny epäselvyyttä. Kysymyksessä ei siis ole mihinkään tiettyyn uhanalaisuusarviointiin sidottu toimivalta, vaan riistakantojen vuotuisen vaihtelun seurannan perusteella sovellettu toimivalta. Tältä osin aiempaa käytäntöä ei ole ollut tarkoitus muuttaa riistahallintouudistuksen yhteydessä. Oulujärvelle levittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (458/2012) kiellettiin merihanhen metsästyksen Kajaanin, Paltamon ja Vaalan kunnissa metsästysvuosina 2012–2015. Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (572/2013) merihanhen metsästyksen oli kielletty sisämaassa metsästysvuosina 2013–2016.

Merihanhi on viime vuosikymmeninä runsastunut ja sen levinneisyys kattaa saariston ja rannikkoseudut sekä yksittäisiä pesimähavaintoja myös sisävesiltä. Merihanhen nykyiseksi pesimäkannan kooksi on arvioitu n. 7000 paria (Riista- ja kalatalouden tutkimuslaitoksen lausunto 18.7.2013, Dnro 382/401/2013). Merihanhisalis koko maassa oli Luonnonvarakeskuksen metsästystilaston mukaan aiemman sisämaan metsästyskiellon aikana vuonna 2013 yhteensä 4 900 lintua ja vuonna 2014 yhteensä 7 900 lintua.

2 Metsästyksen rajoittaminen ja kieltäminen metsästysvuosina 2016–2019

Suomen riistakeskus on 7.4.2016 esittänyt maa- ja metsätalousministeriölle merihanhen metsästyksen kieltämistä metsästyslain 38 §:n nojalla maa- ja metsätalousministeriön sisämaahan levittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kielletäisiin merihanhen metsästyksen kolmen vuoden määräajaksi metsästysvuosina 2016–2019 elokuun 20 päivästä joulukuun 31 päivään Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evijärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Utajärven ja Vaalan kunnissa. Muualla maassa metsästyksen olisi sallittua metsästysasetuksen 24 §:n 1 momentin 12 kohdassa säädetyn yleisen rauhoitusajan ulkopuolella 20.8. kello 12—31.12. välisenä aikana.

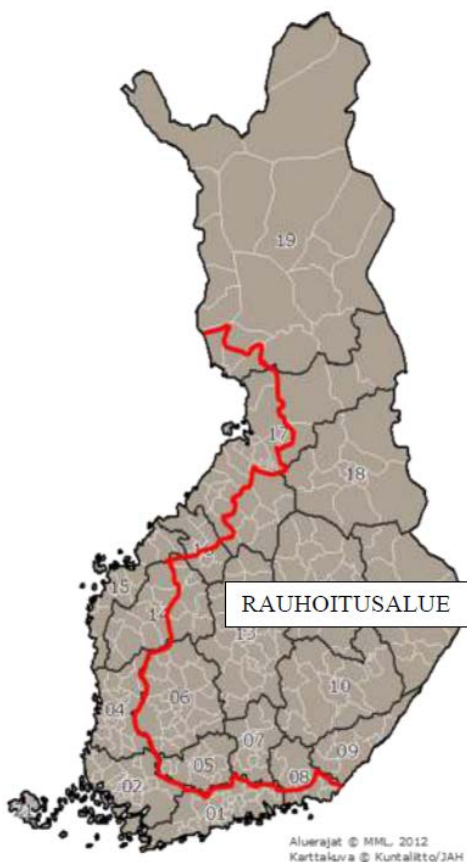
Merihanhikanta on runsastunut voimakkaasti viime vuosikymmenien aikana Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Ruotsissa laji pesii runsaslukuisena sisämaassa. Suomessa sisämaapesintöjä on toistaiseksi ollut vähän, mutta niiden määrä on ollut koko ajan kasvamassa. Myös muuttoaikaiset havainnot merihanhista ovat lisääntyneet selvästi sisämaassa ja niitä tehdään jokaisessa maakunnassa.

Suomen riistakeskus katsoo, että merihanhi on arvokas riistalaji ja sen runsastumista ja levittäytymistä kannattaa edistää sisämaassa. Merihanhet voivat aiheuttaa viljelyksille jonkin verran vahinkoja, mutta niiden määrien odotetaan olevan pieniä. Lisäksi vahinkojen syntymistä voidaan lajin kohdalla ehkäistä monilla keinoilla.

Merihanhi rauhoitettiin kolmeksi metsästysvuodeksi vuonna 2013. Systemaattista seuranta ei ole järjestetty lajin runsauden ja levinneisyyden muutoksiin. Lajista tehdään lintuharrastajien toimesta havaintoja ja niiden perusteella näyttää siltä, että merihanhihavainnot ovat kasvusuunnassa. Pesimähavaintoja on kuitenkin vielä toistaiseksi vähän. Riistakeskuksen tiedossa on ainakin seuraavanlaisia havaintoja merihanhen pesinnästä:

- Oulujärvellä useana vuonna poikueita (v. 2014 kolme poikuetta).
- Hämeessä yksi pesintä v. 2015.
- Saimaalla pesintään viittaavia havaintoja.
- Maaningalla v. 2015 pareja ja pesintään viittaavia havaintoja.

Merihanhienv levittäytymisen nopeuttamiseksi on lisäksi tehty istutuksia ja istutussuunnitelmia. Istutusten tavoitteena on saada merihanhen poikaset leimautumaan kasvuympäristöönsä siten, että ne tulisivat alueelle pesimään sukukypsiksi tultuaan. Merihanhia istutettiin vuosina 1997–2000 yhteensä 42 kpl Oulujärveen. Maaningalle istutettiin merihanhia vuosina 2013–2014 ja toimintaa jatketaan vuonna 2016. Istutussuunnitelmia on vireillä lisäksi Pohjois-Karjalaan ja Keski-Suomeen.

Asetuksella rajoitetaan metsästystä siten, että merihanhen metsästystä harjoitetaan metsästyslaissa säädetyn kestävä käytön periaatteen mukaisesti. Asetuksen tarkoituksena on vähentää merihanhikantaan sisämaassa kohdistuvaa metsästyspainetta levittäytyvän merihanhikannan vakiinnuttamiseksi ja lisäämiseksi. Koska näyttää siltä, että merihanhi on levittäytymässä sisämaahan eri puolilla Suomea, tarkoituksenmukaista ei ole tehdä pistemäisiä erillisrauhoituksia, vaan nyt on syytä rauhoittaa merihanhi metsästykseltä koko sisämaan alueella. Metsästyksen kieltoalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenrantavyöhyke, jonka leveys on määritetty riistakeskuksen alue toimistojen asiantuntemuksen perusteella.

Kuva 1. Esitetty metsästyksen kieltoalue (rauhoitusalue) sisämaassa, Suomen riistakeskuksen esitys merihanhen metsästyksen kieltoalueeksi 1.8.2016–31.7.2019.

Pykäläkohtaiset perustelut

1 § Merihanhen metsästys

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa kiellettäisiin merihanhen metsästys 20.8.—31.12. välisenä aikana Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kainuun, Kanta-Hämeen, Keski-Suomen, Pirkanmaan, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Päijät-Hämeen maakunnissa, Etelä-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Alajärven, Alavuden, Evi-järven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Vimpelin ja Ähtärin kunnissa, Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Halsuan, Lestijärven, Perhon ja Vetelin kunnissa, Lapin maakunnassa lukuun ottamatta Kemin, Keminmaan, Tornion ja Simon kuntia, Kymenlaakson maakuntaan kuuluvissa Iitin ja Kouvolan kunnissa, Pohjois-Pohjanmaan maakuntaan kuuluvissa Haapajärven, Haapaveden, Kuusamon, Kärämäen, Nivalan, Pudasjärven, Pyhäjärven, Pyhännän, Reisjärven, Siikalatvan, Taivalkosken, Utajärven ja Vaalan kunnissa.

2 § Voimaantulo

Asetuksen 2 §:n 1 momentissa säädettäisiin asetus tulemaan voimaan elokuussa 2016 enintään kolmen vuoden määräajaksi 31.7.2019 saakka.

3 Esityksen vaikutukset

Asetuksen 1 §:n 1 momentissa mainittuun alueeseen kuuluvalla alueella merihanhea ei voida metsästää lainkaan metsästysvuosina 2016–2019, minkä arvioidaan nopeuttavan lajin pesimäkannan leviämistä ja lisäävän lajin kannan vakiintumisen todennäköisyyttä sisämaassa verrattuna siihen, että metsästystä ei kiellettäisi.

Merihanhi on hitaasti lisääntyvä laji ja sen vuoksi kannan kasvua sisämaassa voidaan turvata vain riittävän pitkällä rauhoituksella. Tämän vuoksi on tarkoituksenmukaista jatkaa merihanhen rauhoitusta kolmella vuodella sisämaassa. Rauhoitusalueen ulkopuolelle jäisi muutamia kymmeniä kilometrejä leveä merenranta-vyöhyke, jonka leveys on määritelty riistakeskuksen aluetoimistojen asiantuntemuksen perusteella vuonna 2013. Alueen rajauksen osalta ei ole tarvetta tehdä muutoksia.

4 Asian valmistelu

Maa- ja metsätalousministeriössä on valmisteltu virkatyönä ehdotus maa- ja metsätalousministeriön asetukseksi merihanhen metsästyksen kieltämisestä metsästysvuosina 2016–2019. Ehdotus on valmisteltu Suomen riistakeskuksen esityksen perusteella. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausuntoja seuraavilta tahoilta: ympäristöministeriö, MMM/ruokaosasto, Luonnonvarakeskus (LUKE), Suomen riistakeskus, riistanhoitoyhdistykset, Metsähallitus, Saamelaiskäräjät, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto (MTK), Svenska lantbruksproducenternas centralförbund (SLC), Suomen Luonnonsuojeluliitto, WWF Suomi, BirdLife Suomi ry, Suomen Metsästäjäliitto ry, Natur och Miljö r.f. Lisäksi Suomen riistakeskus järjestää riistanhoitoyhdistysten kuulemista varten internetkyselyn, jonka kautta riistanhoitoyhdistykset voivat antaa lausuntonsa sähköisesti koskien metsästyslain 38 §:n nojalla annettavaa metsästyksen kieltämistä.

Lausunnoissa todettiin seuraavaa:

Lausuntoja asetuseruonnoksesta valtakunnallisilta tahoilta annettiin yhteensä 8, joissa todettiin seuraavaa:

Luonnonvarakeskus toteaa, että merihanhikannan kasvu on ollut vahva rannikkoalueilla ja saaristossa ja sen esiintyminen sisämaassakin on runsastunut. Merihanhen sisämaakanta voisi olla runsas, päätellen siitä, että Ruotsin 40 000 pareista puolet pesii sisämaassa. Merihanhi on suhteellisen hitaasti lisääntyvä laji, ja sen kantoja vahvistettaessa on kannanhoidon oltava pitkäjänteistä.

BirdLife Suomi pitää merihanhen metsästyksen rajoittamista sisämaassa perusteltuna, jos lajin halutaan saavuttavan sisämaassa pesimäkannan, jota voidaan kestävästi metsästä. Leviämisprosessi on hidaskasvu ja voi kes-

tää vuosikymmeniä. **WWF Suomi** toteaa asetusluonnoksen olevan perusteltu ja kannatettava. Suomen luonnonsuojeluliitto katsoo, että sisämaan kohteiden rauhoitus on paikallaan merihanhikannan vahvistamiseksi. **Suomen metsästäjäliitto** toteaa, ettei sillä ole huomautettavaa esitettyyn metsästysaikarajoitukseen. Esityksen tarkoituksena oleva merihanhen levittäytymisen edistäminen sisämaahan on kannatettavaa. Metsästäjäliitto esittää, että ministeriö seuraa hanhikannan levittäytymistä sisämaahan ja kumoaa metsästyslain 38 § 2 momentin perusteella tarvittaessa rajoituksen alueellisesti. **Ympäristöministeriöllä, MTK:lla, Suomen riistakeskuksella** ei ollut huomautettavaa esityksestä.

Riistanhoitoyhdistyksistä 33 kannatti esitystä tai ei vastustanut sitä. Riistanhoitoyhdistyksistä 5 vastusti asetusta tai esitti metsästysaikamuutoksia tai esitti asia hoidettavaksi saalisilmoituksella: Nummi-Pusulän, Jämsän seudun, Limingan seudun, Hausjärven-Riihimäen, Janakkalan riistanhoitoyhdistykset.

5 Voimaantulo

Maa- ja metsätalousministeriön asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.8.2016.